

Sygn. akt II UK 213/09

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 24 lutego 2010 r.

Sąd Najwyższy w składzie :

SSN Zbigniew Myszka (przewodniczący, sprawozdawca)

SSN Roman Kuczyński

SSN Małgorzata Wrębiakowska-Marzec

w sprawie z wniosku G. B.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych

z udziałem zainteresowanego [...]

o składki,

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy, Ubezpieczeń

Społecznych i Spraw Publicznych w dniu 24 lutego 2010 r.,

skargi kasacyjnej organu rentowego od wyroku Sądu Apelacyjnego w [...]

z dnia 5 lutego 2009 r.,

**uchyla zaskarżony wyrok w pkt 2 i sprawę w tym zakresie
przekazuje do ponownego rozpoznania Sądowi Apelacyjnemu,
pozostawiając temu Sądowi orzeczenie o kosztach
postępowania kasacyjnego.**

Uzasadnienie

Sąd Apelacyjny - III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych wyrokiem z dnia 5 lutego 2009 r., w punkcie I i II oddalił apelacje G. B. oraz Zakładu Ubezpieczeń Społecznych od wyroku Sądu Okręgowego - Sądu Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w P. z dnia 27 marca 2008 r., zmieniającego decyzje organu rentowego z dnia 24 stycznia 2005 r., z dnia 13 lipca 2007 r. i z dnia 16 października 2007 r., w ten sposób, że stwierdził, iż G. B. jako jedyny członek zarządu Spółki z o.o. „B.” nie odpowiada za zobowiązania Spółki z tytułu składek na ubezpieczenie zdrowotne za miesiące: grudzień 1999 r., od maja 2000 do lipca 2000 r., od października 2000 r. do października 2004 r. w wysokości 8.351,63 zł plus odsetki oraz nie odpowiada za zobowiązania Spółki z tytułu składek na Fundusz Pracy i Fundusz Gwarantowanych Świadczeń Pracowniczych za miesiące grudzień 1999 r., od kwietnia 2000 r. do czerwca 2000 r., od listopada 2000 r. do listopada 2003 r. w wysokości 2.976,76 zł z odsetkami, a także nie jest zobowiązana do zapłaty zaległych składek na ubezpieczenie zdrowotne oraz Fundusz Pracy i Fundusz Gwarantowanych Świadczeń Pracowniczych w wyżej wskazanych okresach (I tego wyroku), oddalającego odwołanie w pozostałym zakresie (punkt II tego wyroku).

W decyzji z dnia 24 stycznia 2005 r. organ rentowy uznał, że G. B. jako członek zarządu Spółki z o.o. „B.” odpowiada solidarnie wraz z pozostałymi członkami zarządu całym swoim majątkiem za zobowiązania tej spółki w okresie pełnienia przez nią funkcji członka zarządu z tytułu nieopłaconych składek: na ubezpieczenie społeczne za okres od stycznia 1999 r. do grudnia 1999 r. i od sierpnia 2000 r. do października 2004 r. w wysokości 70.204,81 zł z odsetkami w kwocie 57.648,30 zł, na ubezpieczenie zdrowotne za okres od stycznia 1999 r. do grudnia 1999 r., od maja 2000 r. do lipca 2000 r., od października 2000 r. do października 2004 r. w wysokości 12.705,62 zł z odsetkami w kwocie 10.083,20 zł oraz na Fundusz Pracy i Fundusz Gwarantowanych Świadczeń Pracowniczych za okres od stycznia 1999 r. do grudnia 1999 r., od kwietnia 2000 r. do czerwca 2000 r., od listopada 2000 r. do listopada 2003 r. w wysokości 4.383,70 zł z odsetkami w kwocie 3.811,20 zł. Jednocześnie wezwano G. B. do zapłaty należności z tytułu składek. Decyzja ta została uzupełniona decyzją z dnia 13 lipca 2007 r. ten sposób, że jako podstawę prawną rozstrzygnięcia wskazano art. 23 ust. 1, art. 31, art. 32

ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (jednolity tekst Dz.U. z 2007 r. Nr 11 poz. 74 ze zm., zwana dalej ustawą o s.u.s.) oraz art. 107 § 1 i 2 pkt. 2, art. 108 § 1, art. 116, art. 118 § 1 ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. Ordynacja podatkowa (jednolity tekst Dz.U. z 2005 r. Nr 8 poz. 60 ze zm., zwanej dalej Ordynacją podatkową). Kolejną decyzją z dnia 16 października 2007 r. zmieniono sentencję decyzji z dnia 24 stycznia 2005 r. w ten sposób, że G. B. jako jedyny członek zarządu Sp. z o.o. „B.” odpowiada za zobowiązania spółki z tytułu składek powstałe w okresie pełnienia przez nią tej funkcji.

W sprawie tej ustalono, że udziały w kapitale zakładowym „B.” Spółki z o.o. powstałej na mocy aktu notarialnego z dnia 14 października 1996 r., zostały objęte przez G. B., która była jednocześnie prezesem jednoosobowego zarządu Spółki. Spółka została wpisana do Rejestru Handlowego w dniu 30 października 1996 r. w dziale B pod nr [...]. Spółka nie została do Krajowego Rejestru Sądowego i nadal figuruje w Rejestrze Handlowym. Przedmiotem działalności Spółki była sprzedaż mebli biurowych.

W 1999 r. Spółka utraciła płynność finansową. G. B. nigdy nie złożyła wniosku o ogłoszenie upadłości ani wniosku wszczęcie postępowania układowego z wierzycielami. W dniu 13 lutego 2004 r. wystawiono przeciwko Spółce 27 tytułów wykonawczych obejmujących należności składowe za okres objęty zaskarżoną decyzją, które skierowano do Naczelnika Urzędu Skarbowego P. celem prowadzenia egzekucji. Upomnienia dotyczące zapłaty należności objętych tytułami wykonawczymi doręczono zainteresowanej Spółce w dniu 14 listopada 2003 r. Naczelnik Urzędu Skarbowego w oparciu o te tytuły wykonawcze dokonał zajęcia wierzytelności z rachunku bankowego zainteresowanej Spółki w Banku [...] w dniu 1 marca 2004 r. Pismem z dnia 11 marca 2004 r. i 4 lutego 2004 r. bank ten poinformował organ egzekucyjny, że saldo na rachunku zainteresowanej Spółki nie wykazuje środków. Nadto rachunek bankowy spółki został zajęty przez komornika Sądowego Rewiru I przy Sądzie Rejonowym w K. w sprawie I KM .../03 i Rewiru II przy Sądzie Rejonowym w P. w sprawie II KM - .../00. Postanowieniem z dnia 31 marca 2004 r. i dnia 1 kwietnia 2004 r. Naczelnik Urzędu Skarbowego P. umorzył postępowanie egzekucyjne wobec bezskuteczności egzekucji, ponieważ Spółka nie prowadzi działalności pod wskazanym adresem, a pomieszczenia dotąd przez nią

zajmowane zostały wynajęte innemu podmiotowi. Egzekucja z rachunku bankowego okazała się bezskuteczna z uwagi na brak środków, a organowi egzekucyjnemu nie jest znany inny majątek spółki, z którego można prowadzić egzekucję.

Jednocześnie przeciwko Spółce prowadzono postępowanie egzekucyjne przez Komornika Sądowego Rewiru I przy Sądzie Rejonowym w K. (sygn. akt I Km .../03), Komornika Sądowego Rewiru VIII przy Sądzie Rejonowym w P. (sygn. akt VIII Km .../04) oraz Komornika Rewiru II przy Sądzie Rejonowym w P. (w sprawie II Km .../00).

Postanowieniem z dnia 9 marca 2004 r. Sąd Rejonowy w P. rozstrzygnął zbieg egzekucji sądowej z egzekucją administracyjną prowadzoną przez Dyrektora ZUS w ten sposób, że dalsze prowadzenie egzekucji przekazał Komornikowi Sądowemu Rewiru VIII przy Sądzie Rejonowym w P. w trybie egzekucji sądowej.

Postępowanie w sprawie VIII Km .../04 w dniu 27 marca 2006 r., a w sprawie II Km .../00 w dniu 21 stycznia 2004 r. umorzono z powodu bezskuteczności egzekucji. W sprawie VIII Km .../04 dokonano egzekucji z ruchomości uzyskując kwotę 2.257,50 zł, którą przeznaczono na częściowe pokrycie kosztów egzekucyjnych w sprawach prowadzonych w zbiegu przeciwko zainteresowanej Spółce.

Na dzień wydania zaskarżonych decyzji zainteresowana Spółka posiadała następujące zaległości z tytułu składek: na ubezpieczenie społeczne za okres od stycznia 1999 r. do grudnia 1999 r. i od sierpnia 2000 r. do października 2004 r. w wysokości 70.204,81 zł z odsetkami w kwocie 57.648,30 zł; na ubezpieczenie zdrowotne za okres od stycznia 1999 r. do grudnia 1999 r., od maja 2000 do lipca 2000 r., od października 2000 r. do października 2004 r. w wysokości 12.705,62 zł z odsetkami w kwocie 10.083,20 zł; na Fundusz Pracy i Fundusz Gwarantowanych Świadczeń Pracowniczych za okres od stycznia 1999 r. do grudnia 1999 r., od kwietnia 2000 r. do czerwca 2000 r., od listopada 2000 r. do listopada 2003 r. w wysokości 4.383,70 zł, z odsetkami w kwocie 3.811,20 zł.

Po rozpoznaniu odwołania G. B. od decyzji organu rentowego z dnia 24 stycznia 2005 r., uzupełnionej decyzją z dnia 13 lipca 2007 r. i zmienionej decyzją z 16 października 2007 r. Sąd Okręgowy uznał, że w sprawie istnieją wymienione w

art. 116 Ordynacji podatkowej podstawy do przeniesienia na odwołującą odpowiedzialności za zobowiązania Spółki z tytułu nieopłaconych składek na ubezpieczenie społeczne oraz że nie wykazała ona okoliczności egzoneracyjnych wymienionych w tym przepisie, pozwalających na uwolnienie jej od takiej odpowiedzialności. Dlatego Sąd Okręgowy w pkt II wyroku oddalił odwołanie w tym zakresie. Sąd ten uznał równocześnie, że brak jest wyraźnego przepisu, który rozciągałby odpowiedzialność za zobowiązania z tytułu składek na ubezpieczenie zdrowotne, Fundusz Pracy i Fundusz Gwarantowanych Świadczeń Pracowniczych na osoby trzecie, ze względu na wyjątkowy charakter odpowiedzialności, jaką jest odpowiedzialność członków zarządu za zobowiązania spółki. Podstawy takiej nie stanowi art. 32 ustawy o s.u.s., który określa ustawowy zakres odpowiedniego stosowania do zaległych składek przepisów o składkach na ubezpieczenie społeczne. Dlatego Sąd pierwszej instancji zmienił zaskarżone decyzje w ten sposób, iż stwierdził, że odwołująca nie odpowiada za zobowiązania Spółki z tytułu składek na ubezpieczenie zdrowotne za okresy: grudzień 1999 r., od maja 2000 do lipca 2000 r., od października 2000 r. do października 2004 r. w wysokości 8.351,63 zł oraz z tytułu składek na Fundusz Pracy i Fundusz Gwarantowanych Świadczeń Pracowniczych za okres: grudzień 1999 r., od kwietnia 2000 r. do czerwca 2000 r., od listopada 2000 r. do listopada 2003 r. w wysokości 2.976,76 zł i nie jest zobowiązana do zapłaty zaległych składek na ubezpieczenie zdrowotne oraz Fundusz Pracy i Fundusz Gwarantowanych Świadczeń Pracowniczych w wyżej wskazanych okresach (I tego wyroku).

Sąd Apelacyjny oddalił apelacje obu stron od tego wyroku, uznając je za bezzasadne. Ustosunkowując się do zarzutów zawartych w apelacji organu rentowego Sąd Apelacyjny w pełni podzielił stanowisko Sądu pierwszej instancji w kwestii wykładni art. 31 i 32 ustawy o s.u.s. oraz art. 116 Ordynacji podatkowej. Sąd Apelacyjny podkreślił, że w art. 32 ustawy o s.u.s. enumeratywnie wymieniono zakres, w jakim przepisy dotyczące składek na ubezpieczenie społeczne mają zastosowanie do składek na FP i FGŚP. Zakres ten obejmuje pobór, egzekucję, wymierzanie odsetek za zwłokę i dodatkowej opłaty, przepisów karnych, dokonywanie zabezpieczeń na wszystkich nieruchomościach, ruchomościach i prawach zbywalnych dłużnika oraz stosowanie ulg i umorzeń. Poza zakresem

wymienionym w art.32 „znalazła się zatem regulacja dotycząca odpowiedzialności osób trzecich za zaległe zobowiązania”. Sąd wskazał, że obowiązki na osoby trzecie mogą być nakładane wyłącznie na podstawie wyraźnego przepisu ustawy i nie mogą być wynikiem stosowania wykładni rozszerzającej. Dlatego zasadnie przyjął Sąd pierwszej instancji, że ramach odpowiedzialności członka zarządu na podstawie o art. 116 Ordynacji podatkowej nie mieści się odpowiedzialność za niezapłacone składki na ubezpieczenie zdrowotne i FP i FGŚP.

W skardze kasacyjnej pełnomocnik organu rentowego zaskarżył wyrok Sądu Apelacyjnego w części oddalającej jego apelację (punkt II wyroku), zarzucając naruszenie art. 31 i 32 ustawy o s.u.s. w związku z art. 116 Ordynacji podatkowej, w brzmieniu obowiązującym w dacie wydania zaskarżonej decyzji, przez przyjęcie, że art. 32 ustawy o s.u.s. nie dotyczy sytuacji opisanej w art. 31 tej ustawy w związku z art. 116 Ordynacji podatkowej, tj. nie daje podstawy do obciążenia członka zarządu spółki z o. o. (przez odesłanie zawarte w art. 31) należnościami z tytułu składek na ubezpieczenie zdrowotne oraz Fundusz Pracy i Fundusz Gwarantowanych Świadczeń Pracowniczych, skutkiem czego było błędne przyjęcie, że odwołująca nie ponosi odpowiedzialności z tytułu tych składek. Jako okoliczność uzasadniającą przyjęcie skargi do rozpoznania skarżący wskazał na jej oczywiste uzasadnienie, utrzymując, że zaskarżony wyrok w sposób oczywisty narusza przepisy powołane w podstawie skargi, a ich wykładnia dokonana przez Sąd Apelacyjny jest w sposób oczywisty nieprawidłowa. Z ostrożności procesowej wskazano również na potrzebę wykładni przepisów powołanych w podstawie skargi jako budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów.

Skarżący argumentował, że wykładnia Sadu Apelacyjnego stoi w oczywistej opozycji do jednolitej linii orzeczniczej Sądu Najwyższego, który w uchwale z dnia 4 czerwca 2008 r., II UZP 3/08, w sposób niebudzący żadnych wątpliwości stwierdził, iż członkowie zarządu spółki z o.o. mogą, na podstawie art. 116 Ordynacji podatkowej w związku z art. 32 ustawy o s.u.s. oraz w związku z art. 31 tej ustawy, zostać obciążeni odpowiedzialnością za niezapłacone w terminie przez tę spółkę składki na Fundusz Pracy, Fundusz Gwarantowanych Świadczeń Pracowniczych i na ubezpieczenie zdrowotne.

W konsekwencji skarżący wniósł o uchylenie zaskarżonego wyroku w zaskarżonej części i orzeczenie co do istoty sprawy przez zmianę wyroku Sądu Okręgowego w Poznaniu w zaskarżonej apelacją skarżącego części i stwierdzenie, że odwołująca ponosi odpowiedzialności za należności z tytułu nieopłaconych składek na ubezpieczenie zdrowotne, Fundusz Pracy i Fundusz Gwarantowanych Świadczeń Pracowniczych za okresy i w wysokości wymienionej w tym wyroku i jest zobowiązana do ich zapłaty (a tym samym o oddalenie odwołania), ewentualnie o uchylenie wyroku Sądu Apelacyjnego w zaskarżonej części i przekazanie sprawy temu Sądowi do ponownego rozpoznania, a także o zasądzenie od odwołującej się kosztów postępowania, w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych.

W odpowiedzi na skargę pełnomocnik odwołującej wniósł o jej oddalenie ze względu na brak uzasadnionych podstaw do jej uwzględnienia oraz o odmowę przyjęcia jej do rozpoznania ze względu na brak przesłanek z art. 398⁹ § 1 pkt 1 i 4 k.p.c., a także o zasądzenie od skarżącego na rzecz odwołującej się kosztów postępowania, w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje.

Skarga kasacyjna organu rentowego jest usprawiedliwiona, ponieważ występujące rozbieżności w orzekaniu dotyczące odpowiedzialności za zaległe składki także na Fundusz Pracy, Fundusz Gwarantowanych Świadczeń Pracowniczych i na ubezpieczenie zdrowotne i wykładni art. 116 Ordynacji podatkowej w związku z art. 31 i 32 ustawy systemowej były przedmiotem uchwały Sądu Najwyższego z dnia 4 czerwca 2008 r., II UZP 3/08 (OSNP 2009 nr 11-12, poz. 148), z której wynika, że na podstawie tych przepisów członkowie zarządu spółki z o.o. mogą być obciążeni odpowiedzialnością za niezapłacone w terminie przez tę spółkę składki na Fundusz Pracy, Fundusz Gwarantowanych Świadczeń Pracowniczych i na ubezpieczenie zdrowotne. Dokonując takiej wykładni Sąd Najwyższy nie znalazł argumentów, które mogłyby wyłączać z zakresu odpowiedzialności członków zarządu spółek z o.o. za zaległości składkowe - niezapłacone składki na Fundusz Pracy, Fundusz Gwarantowanych Świadczeń Pracowniczych i na ubezpieczenie zdrowotne, uznając, że wykładnia językowo-

logiczną art. 32 ustawy systemowej nie uzasadnia „wybiórczego” stosowania tylko niektórych przepisów Ordynacji podatkowej, ponieważ taka interpretacja pozostawałaby w sprzeczności z wykładnią systemową. Ta interpretacja uzyskała potwierdzenie i wzmocnienie w uchwale składu powiększonego siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z dnia 15 października 2008 r., II UZP 3/09 (dotychczas niepublikowana). W tej uchwale Sąd Najwyższy uznał, że art. 32 ustawy systemowej, także w brzmieniu obowiązującym do dnia 1 stycznia 2010 r. przed zmianą dokonaną przez art. 45 pkt 1 ustawy z dnia 19 grudnia 2008 r. o emeryturach pomostowych (Dz.U. Nr 237, poz. 1656) - stanowi podstawę odpowiedniego stosowania do składek na Fundusz Pracy, Fundusz Gwarantowanych Świadczeń Pracowniczych i na ubezpieczenie zdrowotne przepisów dotyczących składek na ubezpieczenia społeczne o odpowiedzialności osób trzecich za zaległości składkowe. Mając na uwadze to, że z tak dokonanej wykładni językowo-logicznej i funkcjonalno-systemowej wymienionych przepisów wynika potrzeba i konieczność uzyskania lub zabezpieczenia składek także na Fundusz Pracy, Fundusz Gwarantowanych Świadczeń Pracowniczych i na ubezpieczenie zdrowotne, które służą realizacji celów społecznych i indywidualnych równie doniosłych jak składki na ubezpieczenia społeczne, Sąd Najwyższy wyrokował jak w sentencji na podstawie art. 398¹⁵ k.p.c. w celu zweryfikowania wysokości zaległości składkowych wraz z odsetkami na Fundusz Pracy, Fundusz Gwarantowanych Świadczeń Pracowniczych i na ubezpieczenie zdrowotne, którymi została obciążona wnioskodawczyni jako członek zarządu spółki z o.o., pozostawiając Sądowi Apelacyjnemu orzeczenie o kosztach postępowania kasacyjnego.